

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ

In Collaboration with Health Systems Research Institute & Bureau of Policy and Strategy

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
Society and Health Institute

สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และวิจัยสุขภาพสังคม

จินตนาการสุขภาพใหม่ หัวใจของคุณภาพบริการ

Holistic care
Integrated care
Continuity of care

บริการปฐมภูมิเป็นจุดตานงัดของ
การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ

วิถีชุมชน

สร้างความรู้
ร่วมเรียนรู้
ผู้ปฏิบัติ

เครื่องมือทางมานุษยวิทยา
ที่ทำงานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก

ระบบสุขภาพและการแพทย์ HEALTH and MEDICAL SYSTEM

● DISEASE THEORY SYSTEM

ระบบวิธีคิด = ระบบทฤษฎีเกี่ยวกับโรค
และสุขภาพ

● HEALTH DELIVERY SYSTEM

ระบบงาน = ระบบการดูแลรักษาสุขภาพ

ระบบการแพทย์แบบแยกส่วน Bio-medical system

- เน้นส่วนย่อย ไม่มององค์รวม
- สุขภาพคืออวัยวะที่ทำงานปกติ
- เน้นเหตุผลและการตรวจที่วัดได้
- สนใจกายไม่ใส่ใจกับความรู้สึก
- ขาดมิติทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

บริการปฐมภูมิ Primary Care

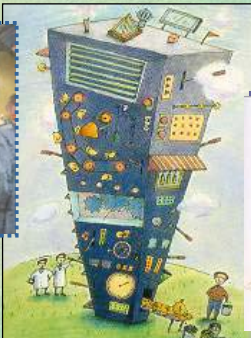

ไม่ใช่แค่

บริการด่านหน้า
GATE KEEPER

หรือ

บริการเบื้องต้น

ระบบบริการแบบโรงพยาบาล (hospital-based)
เกิดจากแนวคิดที่ใช้โรคเป็นตัวตั้ง (disease-oriented)

บริการปฐมภูมิ Primary Care

ไม่ใช่

Extended OPD

ไม่ใช่ที่ส่งคนหมุนเวียนไปตรวจโรค

บริการปฐมภูมิ Primary Care

เป็นศิลปะขั้นสูงของการดูแลรักษาสุขภาพ

ศาสตร์
การแพทย์

ศิลป์
สังคม

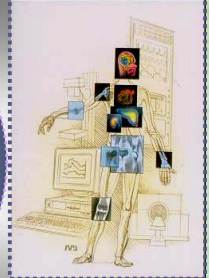
มีหัวใจคือความเป็นมนุษย์

กระบวนการทัศนทางสังคม

แยกส่วน-กลไก

จิต
วิญญาณ
สังคม
ใจ
กาย

บูรณาการ-องค์รวม

ความเป็นมนุษย์

สุนทรียภาพ

สันติภาพ

อิสระภาพ

โรค

ความเจ็บป่วย

ความทุกข์

ขยายกรอบวิธีคิดเรื่องสุขภาพ

มโนทัศน์ 4

THE FOUR FALLACIES

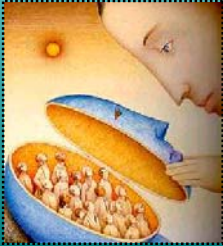

ทัศนะที่ผิดพลาดที่พบร่วมกันในแผนงาน
โครงการสุขภาพของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

มิจฉาทิจฺฐิตํ 1

THE FIRST FALLACY

- ชุมชนเหมือนภาชนะว่าง

มิจฉาทิจฺฐิตํ 3

THE THIRD FALLACY

- ชุมชนมีกลไกเดียว

มิจฉาทิจฺฐิตํ 2

THE SECOND FALLACY

- ปัญหาชุมชนแยกเป็นส่วน ๆ

มิจฉาทิจฺฐิตํ 4

THE FORTH FALLACY

- ชุมชนล้วนเหมือนกัน

หัวใจความสำเร็จ การทำงานชุมชน

- สามารถชื่นชม/มีทักษะเชิงบวก
Appreciative Skill
- มีความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดี
Healthy Working Relationship
- มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
Interactive Learning through Action

เครื่องมือศึกษาชุมชน

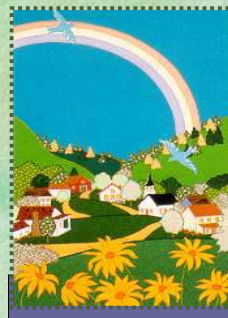
- 1 แผนที่เดินดิน
- 2 ผังเครือญาติ
- 3 โครงสร้าง
องค์กรชุมชน

๗ มหัตถุรรย์เชื่อมสัมพันธ์ชุมชน

เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้มิติทางสังคมวัฒนธรรม
และความเป็นมนุษย์

เครื่องมือศึกษาชุมชน

- 4 ระบบสุขภาพชุมชน
- 5 ปฏิทินชุมชน
- 6 ประวัติศาสตร์ชุมชน
- 7 ประวัติชีวิต

1 แผนที่เดินดิน

สำคัญที่สุดเพราะ....

- รู้จักโลกของชาวบ้าน
- เห็นภาพรวม/เป้าหมาย
- ได้ข้อมูลมาก/เร็ว/เชื่อถือได้
- ได้ความสัมพันธ์/คุ้นเคย

แผนที่นั่งโต๊ะ

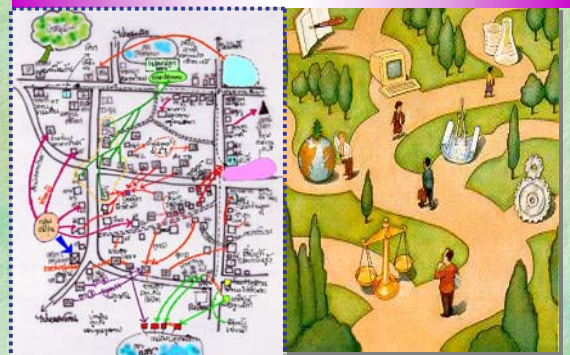

- เดินทั่วทั้งชุมชน
- ดูด้วยตาตนเองทุกบ้าน
- เห็นพื้นที่ทางกายภาพ
- เข้าใจพื้นที่ทางสังคม

แผนที่นั่งโต๊ะใช้อ่านหาดำแหน่งที่ตั้ง
แผนที่เดินดินใช้ทำความเข้าใจสังคม

แผนที่เดินดิน

2 ฟังเครื่องญาติ

ความสัมพันธ์รากฐานของชีวิต

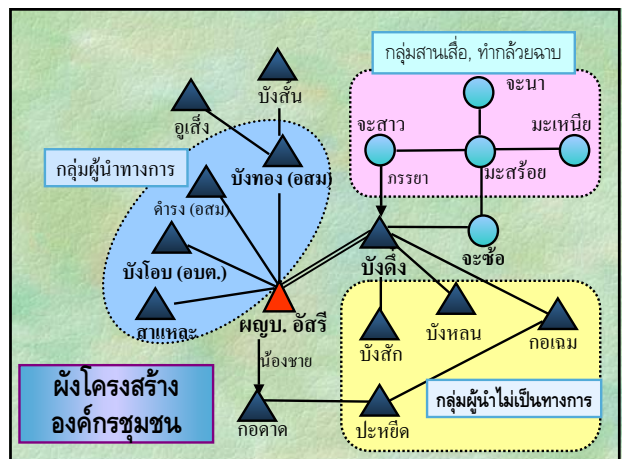
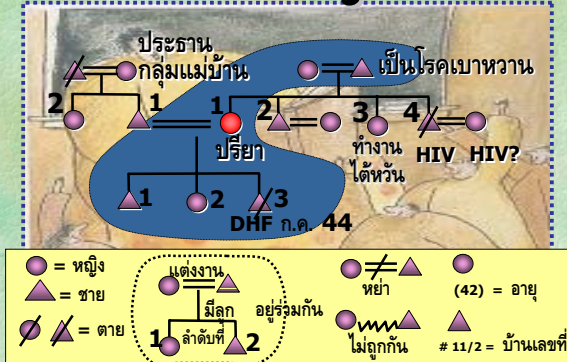
**80% ของการเจ็บป่วยเกิดขึ้นและถูก
เสียชีวิต ในครอบครัวและเครือข่าย**

3 โครงสร้างองค์กรชุมชน

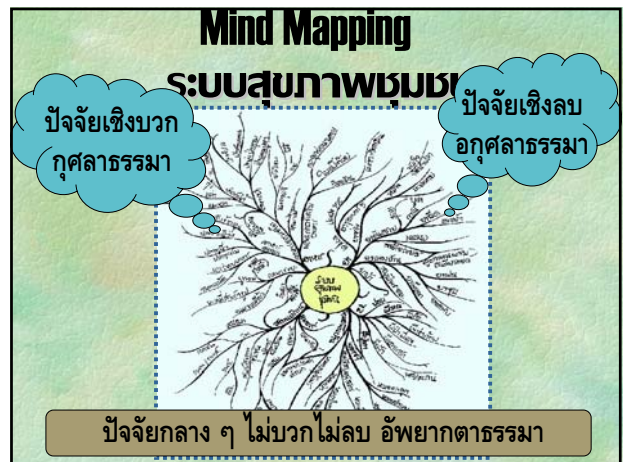
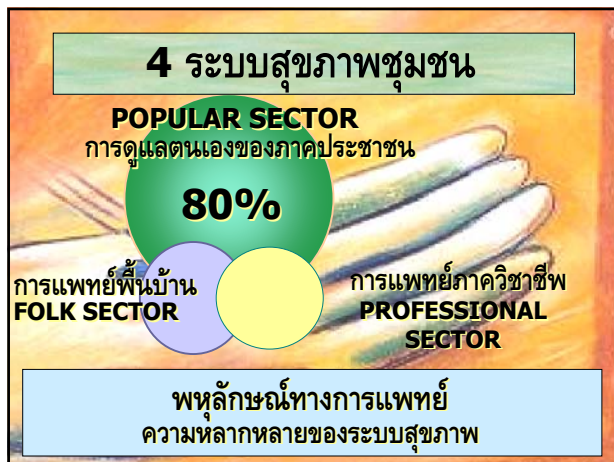
โครงสร้างคือระบบความสัมพันธ์
เน้นองค์กรที่มีปฏิบัติการ/ผู้นำทางการ/ไม่เป็นทางการ

ผังเครือญาติ

ผังโครงสร้าง
องค์กรชุมชน

 กอดาด ปะหิิด

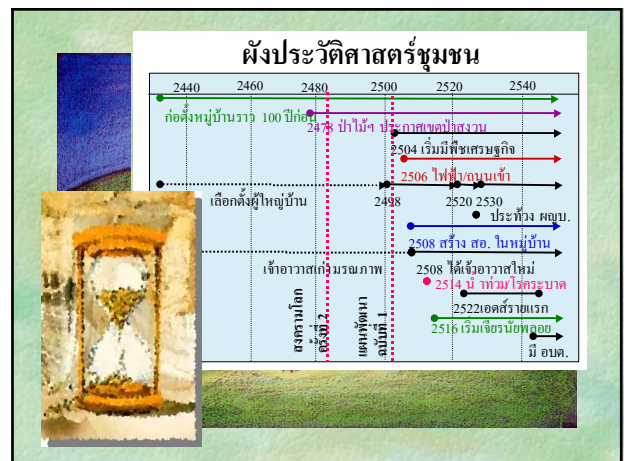
6 ประวัติศาสตร์ชุมชน

- เศรษฐกิจ
- สังคม
- การเมือง
- สาธารณสุข

- ปฏิทินอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
- ปฏิทินชีวิตครอบครัวที่น่าสนใจ
- ปฏิทินกิจกรรมทางสังคม
- ปฏิทินประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ

7 ประวัติชีวิต

- คนจน
- คนทุกข์
- คนป่วย
- หมอบ้าน
- คนเฒ่าคนแก่
- ผู้นำทางการ/ธรรมชาติ

เรียนรู้ความเป็นมนุษย์จากชีวิต

เครื่องมือ

คือใบ ดอก ผล ที่
มาจากรากเหง้า
หรือต้นตอ คือ

ปรัชญา / ความคิด

ถอนพิษอาการเห็นแต่ใช้ไม่เห็นคน

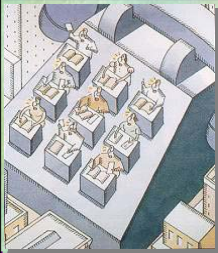
เรียนรู้ชีวิต บ่มเพาะความละเอียดอ่อนต่อความเป็นมนุษย์
เพราะสุขภาพก็คือภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การทำงานชุมชน

สร้างความรู้ ร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

การปฏิบัติ	ความรู้	เครื่องมือ
ระบบข้อมูล		การจัดการ
เครือข่าย	องค์กรเรียนรู้	กลุ่มแกนนำ

การจัดระบบข้อมูลการวิจัย

- สมุดนัดหมาย
- โน้ตสด
- บันทึกประจำวัน
- บันทึกรายประเด็น
- การ์ดข้อมูล

การมีวินัยในการจดบันทึก
เป็นจรรยาบรรณของนักวิจัย

เพิ่มข้อมูลครอบครัว Family Folder

- แผนที่เดินดิน
- ผังเครือญาติครอบครัว
- ปฏิทินชีวิต/สุขภาพ
- ระบบสุขภาพ
- ประวัติชีวิต
- แผนบริการเชิงรุก

เพิ่มข้อมูลชุมชน Community Folder

- แผนที่เดินดิน
- ผังเครือญาติรวม
- ผังประวัติชุมชน
- ปฏิทินชุมชน
- โครงสร้างองค์กร
- ระบบสุขภาพ
- เป้าหมายเชิงรุก

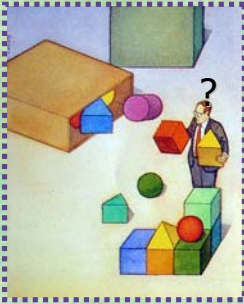

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงคุณภาพเริ่มต้นที่ที่ทำวิจัย

ปัญหาการศึกษาชุมชนที่ผ่านมา

เห็นแต่ตัวเลข
ไม่เห็นความเป็นมนุษย์

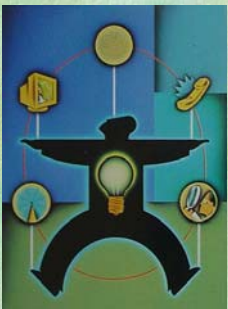
เห็นแต่ปัญหา
ไม่เห็นศักยภาพชุมชน

ปัญหาการศึกษาชุมชนที่ผ่านมา เน้นผลลัพธ์

ละเลยกระบวนการ
เมื่อไม่สัมพันธ์กับชุมชนบนพื้นฐานความเป็นมนุษย์
จึงไม่เกิดปิติและความสุขจากการทำงาน

ปัญหาการศึกษาชุมชนที่ผ่านมา

ศึกษาแบบแยกส่วน
ขาดการเชื่อมโยง

ทักษะและความรู้
เป็นของส่วนตัว

อนาคต

- PCU มีความหลากหลายสอดคล้องกับพื้นที่
- ระบบการเงินเกื้อกูลต่อการพัฒนา
- กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นร่วมกำหนด
- บริการ/บุคลากรมีศักดิ์ศรีและความภูมิใจ
- เมืองมีความรู้ที่สมบูรณ์บนวิธีคิดที่ถูกต้อง

บริการปฐมภูมิเป็นรากฐานหลักประกันสุขภาพ

จินตนาการสุขภาพใหม่

- เข้าใจมิติทางสังคมของความเจ็บป่วย
- เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์
- ศรัทธาในศักยภาพชุมชน
- ละเอียดอ่อนต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
- เป็นกัลยาณมิตรกับคนป่วย

ระบบสุขภาพที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ถักทอเครือข่าย
ถ่ายทอดประสบการณ์
สร้างแรงบันดาลใจ

หัวใจแห่งการเรียนรู้